

Verdal kommune
Rådmannen

Halvårsrapport Verdal kommune

Kommunens økonomiske situasjon
pr. 30.06.2015

Verdal, 13.08 2015

INNHold:

1. RÅDMANNENS INNLEDNING	3
2. UTVIKLING I UTGIFTER OG INNTEKTER.....	5
2.1 Oppsummering av økonomisk situasjon pr 30.06.2015	5
2.2 Justeringsbehov	7
2.3 Økonomi, situasjonen i driften	7

1. RÅDMANNENS INNLEDNING

Rådmannen velger i 2015 å legge fram en halvårsrapport og en 3. kvartalsrapport, det vil si at 2. tertial utgår. Bakgrunnen for dette er at kommunestyrets møtekalender for 2015 ville ha medført at 2. tertialrapport ikke ville bli behandlet politisk før i november. På grunn av dette velger rådmannen å fremme en sak med fokus på drift pr 30.06.15.

Det negative avviket i kommunesektorens inntekter fra 2014 fortsetter i 2015. Samlet må anslag for skatt og rammetilskudd justeres ned med om lag 3,2 millioner kroner som følge av ytterligere nedgang i andel befolkning bosatt i Verdal, og svakere fødselstall er et hovedmoment i dette.

Prognosen ved utgangen en av 1. tertial viste et negativt avvik på 12,5 millioner kroner. Kommunestyret vedtok i sak 48/15 at det enkelte virksomhetsområdet selv skal dekke effekten av årets lønnsoppgjøret. Dette vedtaket medfører en reell innstramming av rammene på om lag 8 millioner kroner. Udisponerte avsatte midler til lønnsoppgjøret foreslås omfordelt, jfr oversikt i kapittel 2. Selv med dette tiltaket viser prognosen pr 31.12.15 et negativt avvik på om lag 5,1 millioner kroner.

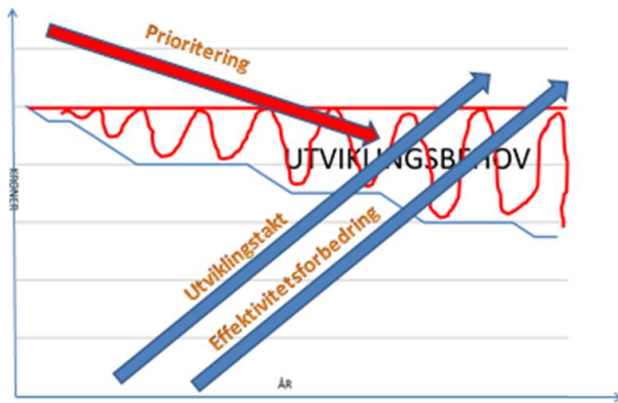
Ett av tiltakene for å skape en mer robust drift i årene framover kan være å redusere med en sykeheimsavdeling, jf. behovsbeskrivelsene i orienteringssak «Boligbehov i helse- og omsorgstjenestene fram mot 2040 i Verdal kommune». Dette faktagrunnlaget vil rådmannen måtte konsekvensvurdere ytterligere før det kan vurderes som realistisk å legge frem et forslag om å legge ned en sykeheimsavdeling.

De seks strategiske prinsipper i økonomiplanen er godt forankret i administrasjonens arbeid for drift og utvikling i det daglige:

1. Sterkt fokus på ledelse, samhandling og helhet for effektiv tjenesteproduksjon.
2. Vurderinger om vi har riktig organisatorisk og geografisk bærekraftig struktur må fortsette.
3. Kontinuitet og samordning av hjelpetjeneste for å skape "vinnerne på morgendagens arbeidsmarked". Programmet "De utrolige årene" (DUÅ) prioriteres som virkemiddel.
4. Effektivitet i arbeidsprosesser, spesielt innen "volumtjenester".
5. Et gjennomgående folkehelseperspektiv og mål om at folk skal mestre eget liv.
6. Infrastruktur må bygges for effektiv kommunal tjenesteyting.

Disse førende prinsippene er viktig i det jevnlig forbedringsarbeidet for effektiv drift og styrt utvikling, og understøtter den etablerte lederplattformen.

I forbindelse med framleggingen av gjeldende økonomiplan i november 2014 var behovet for prioritering et hovedbudskap, slik den følgende figuren viser.

Den røde linjen, «forventningslinjen», må justeres ned for å kunne møte mulighetsrommet for effektivitetsforbedringer og utviklingstakt ved stadig synkende realøkonomisk utvikling av inntekter (den blå linjen).

Kommunen må drive stadig forbedringsarbeid og effektivitetsforbedringer, men for å kunne holde økonomisk balanse over tid må forventninger – politiske og samfunnsmessig - tilpasses økonomiske realiteter. Dette krever prioritering av hvilke tjenester vi skal levere og med hvilken standard og kvalitet vi skal levere. Hvordan vi skal levere ligger langt på veg besvart i ledelsesplattform og i de seks strategiske prinsipper, men også dette vil i noen tilfeller utfordre den politiske prioriteringsdynamikken.

2. UTVIKLING I UTGIFTER OG INNTEKTER

2.1 Oppsummering av økonomisk situasjon pr 30.06.2015

Økonomiplan 2015 -18	Regnskap 30.06.15	Regnskap 30.06.2014	Endring 2015- 2014	Justert budsjett	Forbruk i %	Regnskap 2014	Prognose 31.12.15	Avvik just. budsj og prognose
Alle tall i 1000 kr								
Skatt	-133 687	-134 680	-993	-282 267	47,7	-279 742	-283 554	1 287
Inntektsutjevning	-26 252	-25 690	562	-85 906	30,6	-70 609	-79 181	-6 725
Rammetilskudd mv.	-212 806	-216 489	-3 683	-355 317	59,9	-361 576	-357 507	2 190
Sum skatt og rammetilskudd	-372 745	-376 859	4 114	-723 490	51,5	-711 927	-720 242	-3 248
Eiendomsskatt	-22 397	-22 364	33	-34 200	65,5	-33 437	-34 200	0
Kompensasjonstilskudd omsorgsboliger/skoler	-375	-384	-9	-3 950	9,5	-4 277	-3 950	0
Sum inntekter	-395 517	-399 607	4 090	-761 640	51,9	-749 641	-758 392	-3 248
Netto rentekostnader	19 110	18 016	1 094	31 400	60,9	31 985	30 700	700
Avdragsutgifter	16 018	15 536	482	32 000	50,1	31 961	33 000	-1 000
Kalkulatoriske avskrivninger og renter selvkostområder	-23 812	-20 190	-3 622	-19 742	120,6	-15 516	-17 500	-2 242
Netto kapitalutgifter	11 316	13 362	-2 046	43 658	25,9	48 430	46 200	-2 542
Bruk av fond/overskudd			0	0		-1 000	0	0
Ramme til fordeling	-384 201	-386 245	2 044	-717 982	53,5	-701 211	-712 192	-5 790
Samhandlingsreform/utskrivningsklare pasienter	667	55	-612	1 000	66,7	18 860	1 000	0
<i>Avsatt lønnsoppgjør 2015</i>	0	0	0	9 806	0,0	-	0	9 806
Støttefunksjoner	17 258	20 195	-2 937	41 208	41,9	6 341	41 208	0
110 Rådmannen	17 126	18 724	-1 598	40 203	42,6	36 193	40 203	0
180 Fellesområder	132	1 471	-1 339	1 005	13,1	-29 852	1 005	0
Oppvekst	146 445	144 799	1 646	327 280	44,7	324 495	328 780	-1 500
126 Oppvekst felles	56 193	54 225	1 968	107 659	52,2	104 584	107 659	0
127 Virksomhetsleder skole/SFO	78 521	74 230	4 291	174 371	45,0	170 893	174 371	0
128 Virksomhetsleder barnehage	-5 653	-5 630	-23	1 215	-465,3	-212	1 215	0
130 Ressurssenter oppvekst	17 384	21 974	-4 590	45 535	38,2	49 230	45 535	0
Strukturelle endringer	0	0	0	-1 500	0,0	-	0	-1 500
Helse og velferd	111 137	113 604	-2 467	248 804	44,7	264 751	256 461	-7 657
135 NAV	12 184	17 262	-5 078	20 724	58,8	36 730	25 124	-4 400
150 Hjemmetjenesten	34 888	33 726	1 162	75 081	46,5	77 964	76 581	-1 500
153 Institusjonstjenesten	32 176	30 471	1 705	74 354	43,3	76 097	76 454	-2 100
156 Bo- og dagtilbudstjenesten	31 889	32 145	-256	78 645	40,5	73 960	78 302	343
Kultur	7 748	9 731	-1 983	17 886	43,3	16 839	17 886	0
125 Kultur	7 748	9 731	-1 983	17 886	43,3	16 839	17 886	0
Anlegg, infrastruktur, samfunnsikkerhet og miljø	15 361	17 081	-1 720	35 986	42,7	36 350	35 986	0
141 Teknisk drift, veg og vedlikehold	15 361	17 081	-1 720	35 986	42,7	36 350	35 986	0
Fordelt ramme ISK	17 780	17 501	279	36 010	49,4	33 575	36 010	0
199 Innherred samkommune	17 780	17 501	279	36 010	49,4	33 575	36 010	0
Sum fordelt	316 396	322 966	-6 570	717 980	44,1	701 211	717 331	649
Resultat	-67 805	-63 279	-4 526	0		0	5 139	-5 139

De fleste virksomhetsområdene har god kontroll på driften og leverer regnskap i tråd med årsbudsjett. Noen derimot varsler til dels store avvik:

- NAV: 4,4 mill grunnet økte utgifter knyttet til introduksjonsstønad vedrørende mottak og bosetting av flyktninger, tomgangsleie på kommunale boliger og økonomisk sosialhjelp.
- Hjemmetjenesten: 1,5 mill, skyldes drift av nattevakt ved trygghetsboligen, dekning av lønnsoppgjør og innleie ved nye brukerbehov.
- Institusjonstjenesten: 2,1 mill, skyldes i hovedsak ressurskrevende tjenester kommunen ikke får refusjon for, dekning av lønnsoppgjør og merforbruk vedrørende kjøkkentjenesten.
- Skolestruktur, 1,5 mill, vedtatt i sak 32/15 at skolestruktur ikke skal endres.

Det er imidlertid verdt å merke seg at Verdal kommune med stor sannsynlighet vil oppleve en inntektssvikt i 2015. Dette skyldes lavere nasjonal skatteinntang og lavere befolkningsvekst i 2014 enn forventet, som igjen medfører at kommunen vil få en svikt i inntektsutjevningen fra staten. Denne svikten er beregnet til 3,2 millioner kroner. Den nasjonale skatteinntangen har direkte innvirkning på Verdal kommunes regnskap ettersom en eventuell svikt i skatteinntangen nasjonalt vil medføre redusert inntektsutjevning for Verdal kommune. Det er fortsatt knyttet usikkerhet til den nasjonale skatteinntangen.

Det er beregnet at Verdal kommune i 2015 må betale 1,0 millioner kroner mer i avdrag enn budsjettert. Dette er beregninger som ikke kan utføres før etter regnskap for foregående år er avsluttet, og som derfor kan være vanskelige å budsjettere nøyaktig. I tillegg vil sannsynligvis overføringene fra VAR-området til dekning av renter på kommunale lån bli om lag 2 – 2,5 millioner kroner lavere enn budsjettert grunnet det lave rentenivået. Budsjetterte rentekostnader forventes også å bli noe lavere enn budsjettert, men på grunn av fastrenter på flere lån vil ikke reduserte kostnader dekke opp for lavere overføringer fra VAR-området. Samlet forventes at kapitalutgiftene blir om lag 2,5 millioner kroner høyere enn budsjettert.

I sak 48/15 ble det vedtatt at virksomhetsområdene må dekke effekten av årets lønnsoppgjør innenfor allerede tildelte budsjетtrammer. Unntatt fra dette var virksomhetsleder barnehage. Beregnet effekt av lønnsoppgjøret er samlet 8,3 millioner kr. Dette fordeler seg slik:

- Rådmann og fellesområder, 0,1 mill
- Oppvekst, 4,9 mill
- Helse og velferd, 2,9 mill
- Kultur, anlegg, infrastruktur, samfunnsikkerhet og miljø, 0,4 mill

For virksomhetsområdene er det krevende å dekke dette innenfor allerede trange budsjетtrammer uten at tjenestetilbudet sterkt berøres. Rådmannen vil ved rapportering 3. kvartal komme tilbake til hvordan den enkelte virksomhet har håndtert dette.

Ved utgangen av 1. tertial viste prognosene pr 31,12 et merforbruk på i overkant av 12,5 millioner kroner. Ny prognose etter første halvår signaliserer et merforbruk på 5,1 millioner kroner. Denne positive endringen skyldes hovedsakelig at virksomhetsområdene selv skal dekke lønnsoppgjøret.

2.2 Justeringsbehov

Rådmannen varslet allerede ved presentasjonen av Økonomiplan/budsjett at det mot sommeren 2015 ville være et behov for å justere budsjettet ut fra de lokale politiske vedtak som ble fattet våren 2015. Rådmannen la i juni fram en egen sak for politisk behandling hvor kommunestyret vedtok at den enkelte virksomhet selv skulle dekke årets lønnsoppgjør. Vedtaket medførte at store deler av avsatte midler til årets lønnsoppgjør, 9,8 millioner kroner, kan benyttes til andre formål. Rådmannen foreslår med bakgrunn i dette, endringer i årets budsjett:

- 1,5 millioner kroner til Oppvekst på bakgrunn av uendret skolestruktur
- 3,2 millioner kroner til dekning av svikt i skatt/rammetilskudd
- 2,5 millioner kroner til dekning av høyere kapitalkostnader enn forventet
- 2,6 millioner kroner til NAV

Selv med disse endringene vil det være behov for ytterligere tiltak for å bringe balanse i årets regnskap. Prognosen er som nevnt tidligere et negativt avvik på 5,1 millioner kroner.

2.3 Økonomi, situasjonen i driften

2.3.1 Rådmann og fellesområder

Økonomiplan 2015 -18	Regnskap 30.06.15	Regnskap 30.06.14	Endring 2015-2014	Justert budsjett	Forbruk i %	Regnskap 2014	Prognose 31.12.2015	Avvik budsjett/ prognose
Alle tall i 1000 kr								
Rådmannen	17 126	18 724	-1 598	40 203	42,6	36 193	40 203	0
Fellesområder	132	1 471	-1 339	1 005	13,1	-29 852	1 005	0
Støttefunksjoner	17 258	20 195	-2 937	41 208	41,9	6 341	41 208	0

Innen ansvarsområde for rådmannen og fellesområder forventes ikke avvik fra vedtatt budsjett.

2.3.2 Oppvekst

Økonomiplan 2015 -18	Regnskap 30.06.15	Regnskap 30.06.14	Endring 2015- 2014	Justert budsjett	Forbruk i %	Regnskap 2014	Prognose 31.12.2015	Avvik budsjett/ prognose
Alle tall i 1000 kr								
Oppvekst felles	56 193	54 225	1 968	107 659	52,2	104 584	107 659	0
Virksomhetsleder skole/SFO	78 521	74 230	4 291	174 371	45,0	170 893	174 371	0
Virksomhetsleder bhg	-5 653	-5 630	-23	1 215	-465,3	-212	1 215	0
Ressurssenter oppvekst	17 384	21 974	-4 590	45 535	38,2	49 230	45 535	0
Strukturelle endringer	0	0	0	-1 500	0,0	-	0	-1 500
Oppvekst	146 445	144 799	1 646	327 280	44,7	324 495	328 780	-1 500

Oppvekst felles omfatter midler til total barnehagedrift (kommunal og private). Fra 01.05.2015 er det innført en ny ordning hvor foreldre kan søke om redusert foreldrebetaling (med bakgrunn i lav inntekt), og virkningen

av denne ordning begynner vi nå å se konturene av (over 30 søknader er mottatt). Verdal kommune har en forholdsvis stor andel lavinntektsfamilier. Kommunale og private barnehager skal kompenseres for tapt foreldrebetaling som følge av ordningen. Per dato ser det ut til at rammene til barnehagedrift kan ha kapasitet til å dekke de nye utgiftene knyttet til denne ordningen. For å sikre dette må det holdes igjen midler fra ramme for spesialassistenter og spesialpedagogisk hjelp. Videre er det fra 01.08.15 innført gratis kjernetid (20 timer per uke) for 4- og 5-åringer som bor i husholdninger med lav inntekt. Omfanget av dette er per dato ukjent, men også her skal kommunale og private barnehager kompenseres for tapt foreldrebetaling. Som et ledd i å finne penger til begge disse ordningene blir midler til åpen barnehage kuttet. Dette medfører at denne ordningen opphører fra 01.08.2015.

For de kommunale barnehagene er det ingen vesentlige avvik mellom periodiserte regnskapstall for 2014 og 2015. Prognose pr. 31.12.15 er at det forventes balanse. Det er avdekket utfordringer knyttet til bygningsmassen ved Vuku barnehage, og det vises til politisk sak om dette.

Skole/SFO melder som tidligere om store utfordringer med flere fremmedspråklige elever i 2015. Effekten av innsparingen tilsvarende vårens lønnsoppgjør innebærer at skolene holder alle stillinger som er mulig vakante for å redusere utgiftsnivået. Dette vil gi redusert lærertetthet til ordinær undervisning, noe som vil hindre muligheten for å få til en omlegging av spesialundervisning (overgang fra spesialundervisning til tilpasset undervisning).

Ved oppstart høst 2015 starter skolene med totalt 95 klasser i Verdal, en økning på 2 klasser i forhold til våren 2015. Disse klassene genererer kostnader som må finnes innenfor allerede reduserte rammer. Det er budsjettert med 5 millioner kroner for å dekke kostnader til spesialundervisning og ordinær undervisning for fosterheimplasserte barn i andre kommuner. De foreløpige prognosene på dette er meget usikre.

Det ser ut til at de fleste skolene skal klare å gå i balanse, og lønnsoppgjør for våren 2015 må dekkes inn på den enkelte enhet. Dette er formidlet til rektorene, og det jobbes intenst med kostnadskontroll.

Målet for skole/SFO er fremdeles å gå i balanse i 2015 totalt sett, men dette vil bli meget krevende. Det må foretas omfattende kutt, og selv med nøye oppfølging og sterk kostnadskontroll vil dette få store konsekvenser for tjenestetilbudet.

Ressurssenter oppvekst ser samlet sett ut til å klare seg innenfor de reviderte budsjetterammene, men det medfører at enkelte tjenester fortsatt må drives på et minimumsnivå. Enkelte tjenester vil, gjennom økte øremerkede statstilskudd, kunne opprettholde dagens driftsnivå.

På grunn av økt arbeidsbelastning som følge av bosetting av flyktninger, økt familiegjenforening, nye lovkrav og økte inntekter er det behov for å se på mulighetene til å styrke bemanningen på dette området. Møllegata Voksenopplæring må i løpet av høsten 2015 finne en permanent løsning på utfordringene knyttet til lokalene sine, som nå er for små i forhold til antall elever og ansatte.

2.3.3 Helse og velferd

Økonomiplan 2015 -18	Regnskap 30.06.15	Regnskap 30.06.14	Endring 2015-2014	Justert budsjett	Forbruk i %	Regnskap 2014	Prognose 31.12.2015	Avvik budsjett/ prognose
Alle tall i 1000 kr								
NAV	12 184	17 262	-5 078	20 724	58,8	36 730	25 124	-4 400
Hjemmetjenesten	34 888	33 726	1 162	75 081	46,5	77 964	76 581	-1 500
Institusjonstjenesten	32 176	30 471	1 705	74 354	43,3	76 097	76 454	-2 100
Bo- og dagtilbudstjenesten	31 889	32 145	-256	78 645	40,5	73 960	78 302	343
Sum Helse og velferd	111 137	113 604	-2 467	248 804	44,7	264 751	256 461	-7 657

Ved rapportering ved 1. tertial ble det meldt om en prognose pr 31.12 på 3 mill kr i merforbruk på NAV. Det var den gang knyttet stor usikkerhet til merforbruket ved mottak og bosetting av flyktninger. Det viser seg nå at merinntekter som følge av at kommunen tar imot flere flyktninger blir lavere enn antatt. Derfor ser det nå ut til at mottak og bosetting av flyktninger får et merforbruk på ca 1,8 mill kr, mens merforbruket vedrørende økonomisk sosialhjelp reduseres til 2,6 mill kr.

Prognosene ved årets slutt viser dermed at NAV vil ha et merforbruk på ca 4,4 mill kr. Det betyr at merforbruket på økonomisk sosialhjelp er redusert i løpet av mai og juni. NAV har stort trykk på arbeids-/aktivitetsplikt, noe som forventes å gi ytterligere effekt med tanke på redusert forbruk av økonomisk sosialhjelp. I tillegg må tomgangsleie på kommunale boliger reduseres vesentlig utover høsten for å redusere merforbruket. Dette må skje i samarbeid med Verdal boligselskap.

Hjemmetjenesten melder om et merforbruk på ca 1,5 mill kr ved årsslutt, som skyldes drift av nattevakt ved trygghetsboligen fram til juni-15, dekning av lønnsoppgjør og ekstra innleie på grunn av nye og komplekse brukerbehov. Tiltak for å redusere merforbruket i hjemmetjenesten handler blant annet om å bruke ledig kapasitet som deler av hjemmetjenesten og institusjonstjenesten har, slik at ekstra innleie ved nye brukerbehov og sykefravær blant ansatte reduseres.

Som følge av etablering av saksbehandlerkontor, er det behov for en samlet gjennomgang av kommunens tjenestetildeling innen område. Dette for blant annet å sikre at tjenester blir tildelt ut fra de lovpålagte oppgaver kommunen har ansvar for. Kravene til kommunal tjenesteyting er økende, og det er viktig å tydeliggjøre hva kommunen har ansvar for og ikke. I sammenheng med dette er det behov for å vurdere om det skal innføres fritt brukervalg, i første omgang for tjenester som omfatter praktisk bistand.

Institusjonstjenesten melder om et merforbruk på ca 2,1 mill kr pr 31.12.15. Dette skyldes i hovedsak ressurskrevende tjenester kommunen ikke får refusjon for, dekning av lønnsoppgjør og merforbruk vedrørende kjøkkentjenesten.

Tiltak for å redusere merforbruket i institusjonstjenesten krever reduksjon i kjøkkentjenesten, slik at den går i balanse ved årets slutt. Det er behov for å redusere antallet institusjonsplasser, og skal det ha økonomisk effekt, må ei sykehjemsavdeling legges ned. Parallelt med dette skal reduksjon i pleiefaktor på den enkelte institusjonsavdeling gjennomgås og reduseres der det vurderes som forsvarlig.

2.3.4 Kultur, anlegg, infrastruktur, samfunnssikkerhet og miljø

Økonomiplan 2015 -18	Regnskap 30.06.15	Regnskap 30.06.14	Endring 2015-2014	Justert budsjett	Forbruk i %	Regnskap 2014	Prognose 31.12.2015	Avvik budsjett/ prognose
Alle tall i 1000 kr								
Kultur	7 748	9 731	-1 983	17 886	43,3	16 839	17 886	0
Teknisk drift, veg og vedlikehold	15 361	17 081	-1 720	35 986	42,7	36 350	35 986	0
Sum	23 109	26 812	-3 703	53 872	42,9	53 189	53 872	0

Kultur

Merutgiftene som følge av årets lønnsoppgjør vil bli innekket gjennom å redusere variable driftsutgifter. Dette gjelder både tilskuddsposter til lag og foreninger samt driftsmidler innenfor både kulturskole, bibliotek og allment kulturarbeid. Det forventes at en gjennom disse tiltakene skal gå i balanse ved årsslutt.

Teknisk

Regnskapet ved 1. halvår viste et lavere forbruk enn ved samme periode i fjor. Dette skyldtes i hovedsak:

- Snøfattig vinter har ført til mindre bruk på vintervedlikehold.
- Vedlikehold på kommunale bygg er bevisst holdt på et minimum i begynnelsen av året.

Besparelsene første halvår skulle gjøre det mulig med noe høyere innsats resten av året på vedlikehold av både bygg og veier.

Forutsetningen nå om besparelser knyttet til årets lønnsoppgjør, innebærer at det fortsatt må føres en restriktiv holdning innenfor vedlikehold resten av året. Det forventes at budsjetttrammen for året vil holde.

På kalkulatorisk rente på selvkostområdet er det som tidligere orientert, budsjettet med en rente på 3 prosent. Det viser seg at renta blir 2 prosent, og det medfører at det vil bli avsatt anslagsvis 2-3 millioner kroner på fond.